

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Eesti ENIC/NARIC Keskus

Üldhariduskooli õpetaja, õppealajuhataja ja tugispetsialistide ametikoha kvalifikatsiooninõuete hindamine

JUHEND

2024

Sisukord:

I. PÕHIKOOLI JA GÜMNAASIUMI ÕPETAJA

- 1.1. Haridustaseme hindamine
- 1.2. Õpetajakutse olemasolu tõendamine
- 1.3. Kvalifikatsiooninõue vastavalt õpetajana tööle asumise ajast
- 1.4. Pedagoogilise kompetentsi hindamine
- 1.5. Välisriigis omandatud kutsekvalifikatsiooni hindamine
- 1.6. Töölepingu sõlmimine kvalifikatsiooninõudeta õpetajaga

II. ÕPPEALAJUHATAJA

III. TUGISPETSIALIST

IV. EESTI KEELE OSKUSE NÕUDED JA TÕENDAMINE

- 4.1. Eesti keele oskuse nõuded
- 4.2. Eesti keele oskuse tõendamine

Üldhariduskooli õpetaja, õppealajuhataja ja tugispetsialistide ametikoha kvalifikatsiooninõuded on reguleeritud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74¹ ja § 99. Kvalifikatsiooninõuetele vastavust, sealhulgas vajaliku kompetentsi olemasolu hindab tööandja.

I. PÕHIKOOLI JA GÜMNAASIUMI ÕPETAJA

Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja kvalifikatsiooninõudeks on **magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, õpetajakutse ja eesti keele oskus** vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis kehtestatud nõudele.

Põhikooli valikaine ja gümnaasiumi valikkursuse õpetaja kvalifikatsiooninõudeks on **kõrgharidus, pedagoogilised kompetentsid ja eesti keele oskus** vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis kehtestatud nõudele. Pedagoogilisi kompetentse hindab tööandja.

Kvalifikatsiooninõuetele vastavuse hindamisel on aluseks:

1. isiku haridus;
2. isiku pedagoogina töötamise alustamise aeg;
3. õpetatav aine (kohustuslik või valikaine);
4. pedagoogiline kompetents;
5. eesti keele oskuse tase.

1.1. Haridustaseme hindamine

Haridustaseme hindamine toimub haridust tõendava dokumendi alusel, milleks on diplom või tunnistus ning nende juurde kuuluv akadeemiline õiend, hinnetelet või muu dokument.

Eesti Vabariigi ja endise NSV Liidu hariduskvalifikatsioonide vastavus on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 06.06.2005 määrusega nr 120. Diplomite, tunnistuste ja teiste hariduskvalifikatsioonide vastavuse juhend asub [SIIN](#). Hariduse vastavuse osas annab vajadusel nõu Eesti ENIC/NARIC Keskus.

Välisriigi hariduskvalifikatsioonide hindamine ja akadeemiline tunnustamine on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 06.04.2006 määrusega nr 89. Välisriigi hariduskvalifikatsiooni hindamise pädev asutus on Eesti ENIC/NARIC Keskus, kes

määrab välisriigi diplomile, tunnistusele, akadeemilisele kraadile või muule hariduskvalifikatsioonile vastavuse Eesti kehtivas haridussüsteemis. Tööandja võib loobuda Eesti ENIC/NARIC Keskuse hinnangust ja teostada hindamise ise, kui omatakse eelnevalt Eesti ENIC/NARIC Keskuse hinnangut vastava riigi ja õppeasutuse hariduskvalifikatsioonile.

1.2. Õpetajakutse olemasolu tõendamine

Õpetajakutse omandamiseks on kaks võimalust:

1. kutse on antud ülikooli poolt õpetajakoolituse õppekava täitmisel (Tallinna Ülikool ja Tartu Ülikool alates 2016. aasta lõpetajatele; Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia alates 2017. aasta lõpetajatele. Vastava kutse andmise märke kajastub diplomiga kaasneval akadeemilisel õiendil punktis 5);
2. kutse on antud Eesti Õpetajate Liidu poolt (alates 2013. aastast).

Õpetajakutse olemasolu saab kontrollida Kutseregistrist.

Kutset on võimalik taotleda kaks korda aastas, esitades nõutavad dokumendid kas 5. veebruariks või 5. oktoobriks. Täpsem teave kutsestandardi ja kutse taotlemise kohta asub [SIIN](#).

1.3. Kvalifikatsiooninõue vastavalt õpetajana tööle asumise ajale

Kui isik on asunud õpetajana tööle 1. septembril 2013 või hiljem

Kui isik ei ole enne 1. septembrit 2013 töötanud üldhariduskoolis õpetaja ametikohal, on riikliku õppekava järgi kohustusliku aine õpetaja kvalifikatsiooninõudeks:

- **magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon;**
- **õpetajakutse;**
- **eesti keele oskus vastavalt õigusaktidele.**

Õpetajakutse ei ole nõutav kui isik on omandanud Tallinna Ülikoolis või Tartu Ülikoolis magistrikraadi 2014. või 2015. aastal (Eesti Muusikaakadeemias ka 2016. aastal) õpetajakoolituse õppekaval, kuna sel ajal puudus ülikoolidel kutse andmise õigus.

Kui isik on töötanud õpetajana enne 1. septembrit 2013

Enne 1. septembrit 2013 töötamise aeg ei ole piiritletud. Kui varasem töötamine on olnud mõnes teises õppeasutuses ning vastav ei kajastu Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS), tõendab varasemat töötamist õpetajana isiku varasem tööleping, tööraamat või muu vastavasisuline dokument.

Õpetaja, kes on töötanud enne 1. septembrit 2013, kvalifikatsiooninõueteks on üks järgnevast:

- **pedagoogiline keskeri- või kõrgharidus**, mis on omandatud enne 01.09.2013 ja mille õppekava on kantud EHISesse enne 01.06.2002;
- **magistrikraad õpetajakoolituse alal**, mille õppekava on kantud EHISesse alates 01.06.2002;
- **magistrikraad isiku poolt õpetatavas aines**, mille õppekava on kantud EHISesse alates 01.06.2002 ja **pedagoogilised kompetentsid**;
- **kõrgharidus isiku poolt õpetatavas aines**, mille õppekava on kantud EHISesse enne 01.06.2002 ja **pedagoogilised kompetentsid**.

Haridustaseme ja EHISesse kandmise täpsustuses annab vajadusel nõu Eesti ENIC/NARIC Keskus.

1.4. Pedagoogilise kompetentsi hindamine

Pedagoogilise kompetentsi hindamise viib läbi tööandja, fikseerides kirjaliku hinnangu, milles on välja toodud hinnangu aluseks olevad näitajad. Hindamise protseduuri ja muu sellega seonduva kehtestab tööandja, soovitavalt kollektiivsel kokkuleppel.

Ühe tööandja poolt antud hinnang pedagoogilisele kompetentsile ei ole siduv teise kooli tööandjale.

Pedagoogilise kompetentsi hindamise võimalikud alused

Kompetentsi hindamise alused ei ole õigusaktiga reguleeritud, kuid vastavaks aluseks võivad olla:

- pedagoogilise täiendõppe läbimine;
- varasem pedagoogilise töö kogemus;
- õpetaja tööle kandideerimise motivatsioonikiri, milles sisaldub muuhulgas õppimise ja õpetamise olemus;
- õpetaja tööle kandideerimisel tunnikava esitamine;
- proovitunni läbiviimine;
- selgitused õppimisest, õpetamisest, õpikeskkonna kujundamisest, õppija arengu toetamisest jms.

Tuge vajavate õpilaste õpetaja kompetentside hindamine

On eeldatav, et haridusliku erivajadusega õpilast, kes ei vaja õpet eriklassis õpetab õpetaja, kes omab eripedagoogilist kompetentsi. Tavaklassis tõhustatud või erituge vajavat õpilast õpetab õpetaja peab kohandama õpet õpilase individuaalse vajaduse järgi, kus abiks on õpetaja eripedagoogiline kompetents.

Õpiabitundide andmine

Õpiabitundide näol on tegemist tugimeetmega, mida võivad anda nii õpetajad kui ka eripedagoogid, kuna ka eripedagoogide ülesandeks on õpiabirühma tundide või individuaaltundide läbiviimine. Õpitundide andmisel tuleks kvalifikatsiooninõuetele vastavuse hindamisel eelkõige lähtuda, kas tegemist on õpetaja või eripedagoogiga. Õpetaja puhul lähtutakse õpetajale kehtestatud kvalifikatsiooninõudest, eripedagoogi puhul eripedagoogile kvalifikatsioonile seatud nõuetest.

Tuge vajavat õpilast õpetava õpetaja kompetentsi hindamisel arvestatakse:

- tuleb toime õppija vajaduste märkamisega, tema õppe diferentseerimise ja kohandamisega;
- on valmis jälgima õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandama õpet individuaalsete vajaduste ja võimete järgi;
- on võimeline märkama õppija toe vajadust ja individuaalset õpivajadust, kaasates tugispetsialiste ja kolleege, tehes koostööd abi- ja toetusvajaduse väljaselgitamisel, õppe- ja arendustegevuse planeerimisel, abivahendite rakendamisel ning koostöös lapsevanemaga toetama ja suunama õppijat.

Eriklassis võib õpetajana töötada eripedagoogi väljaõppega, s.o eripedagoogi magistrakraadi või magistrakraadi ja eripedagoogi kutset omav isik. See ei välista, et eriklassis ei võiks töötada ka õpetaja, kelle kvalifikatsioon vastab õpetaja ametikoha nõudele. Soovituslik ja eelduslik on, et eriklassis töötaval õpetajal on omandatud

õpetaja kutsestandardi valitav kompetents: „Hariduslike erivajadustega õppija toetamine“.

1.5. Välisriigis omandatud kutsekvalifikatsiooni tunnustamine

Õpetaja on Eesti Vabariigis reguleeritud kutse. Välisriigis omandatud õpetaja kutsekvalifikatsiooni hindamine ja tunnustamine toimub välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse aluse.

Tunnustamise põhimõte on, et omatakse usaldust välisriigi diplomite, tunnistuste ja õppekavade osas. Isik, kes on piisavalt kvalifitseerunud töötamiseks oma erialal ühes riigis, võib põhimõtteliselt töötada samal erialal ka teises riigis, isegi kui õppekava erineb mõningal määral sisu ja/või nominaalkestuse poolest.

Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamine ei ole automaatne, kuna haridussüsteemid ja tööturul kehtestatud kvalifikatsiooninõuded on riigiti erinevad.

Õpetaja kutsekvalifikatsiooni tunnustamise pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium (haridusjuhtimise ja õpetajakoolituse valdkond).

1.6. Töölepingu sõlmimine kvalifikatsioonita õpetajaga

Õpetaja, kelle kvalifikatsioon pole nõuetekohane, aga kellel on vähemalt keskharidus ja piisav kompetents, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpiväljundite saavutamine, saab sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks. Kvalifikatsioonita õpetajaga võib tähtajalisi töölepinguid sõlmida korduvalt. Igal sellisel juhul korraldab koolijuht aasta jooksul uue avaliku konkursi. Alates 1. augustist 2024 lisandub eesti keele oskuse tase vastavalt õigusaktides kehtestatud nõudele.

Kui kvalifikatsiooninõudeta õpetajaga on varasemalt ekslikult sõlmitud tahtajatu tööleping, on lahenduseks töölepingu muutmine poolte kokkuleppel. Kui tahtajatu tööleping on sõlmitud teadlikult, on võimalik lugeda leping vastavate õigusaktide alusel tühiseks.

II. ÕPPEALAJUHATAJA

Kui isik ei ole enne 1. septembrit 2013 töötanud haridusasutuses, on põhikooli ja gümnaasiumi õppealajuhataja kvalifikatsiooninõudeks **magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, õpetajakutse, eesti keele oskus C1 tasemel ja juhtimiskompetents**. Õpetajakutse ei ole vajalik, kui magistrikraad on omandatud õpetajakoolituse õppekaval Tartu Ülikooli või Tallinna Ülikooli poolt enne 2016. aastat või Eesti Muusikaakadeemia poolt enne 2017. aastat.

Juhtimiskompetentse hindab koolijuht järgmistes valdkondades:

- organisatsiooni arengu juhtimine;
- õpikeskkonna kujundamine;
- personalijuhtimine;
- ressursside juhtimine;
- enesejuhtimine.

Hindamise vormi kehtestab tööandja.

Kui õppealajuhataja ametikohale kandideeriv isik on töötanud haridusasutuses enne 1. septembrit 2013, on kvalifikatsiooninõue täidetud kui isik on töötanud:

- 1) põhikooli või gümnaasiumi õpetajana;
- 2) põhikooli või gümnaasiumi õppealajuhatajana;
- 3) kutseõppeasutuse üldharidusaine õpetajana.

Haridusalaseks nõudeks on pedagoogiline keskeri- või kõrgharidus, mis on omandatud enne 1. septembrit 2013, või magistritaseme kvalifikatsioon, mille õppekava on kantud EHISesse alates 01.06.2002.

III. TUGISPETSIALIST

Eripedagoogi kvalifikatsiooninõudeks on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.

Eripedagoogide kutsestandardite ja kutse taotlemise kohta annab teavet Eesti Eripedagoogide Liit.

Koolipsühholoogi kvalifikatsiooninõudeks on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.

Koolipsühholoogi kutsestandardite ja kutse taotlemise kohta annab teavet Eesti Koolipsühholoogide Ühing.

Sotsiaalpedagoogi kvalifikatsiooninõudeks on erialane (sotsiaalpedagoogikaalane) kõrgharidus või sotsiaalpedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.

Sotsiaalpedagoogi kutsestandardite ja kutse taotlemise kohta annab teavet Eesti Sotsiaalpedagoogide Ühendus.

Logopeedi kvalifikatsiooninõudeks on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või logopeedi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.

Logopeedi kutsestandardite ja kutse taotlemise kohta annab teavet Eesti Logopeedide Ühing.

Kui tugispetsialist ei vasta eelpool nimetatud kvalifikatsiooninõudele, ei oma isik õigust töötada vastaval ametikohal ei tähtajatu ega tähtajalise töölepinguga.

IV. EESTI KEELE OSKUSE NÕUDED JA TÕENDAMINE

4.1. Eesti keele oskuse tõendamine

Eesti keele oskuse nõuded ja hindamine on reguleeritud keeleseadusega, mille alusel on kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrus „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ (2011).

Keeleoskusnõuded pedagoogidele:

- B2 tase pedagoogile, kes ei õpeta eesti keeles;
- C1 tase pedagoogile, kes õpetab eesti keelt või eesti keeles.

Keeleoskusnõuded eripedagoogidele (logopeetid, sotsiaalpedagoogid:

- B2 tase eripedagoogile, kelle teenust tarbivad mitte-eesti emakeelega isikud;
- C1 tase eripedagoogile, kelle teenust tarbivad eesti emakeelega isikud.

Keeleoskuse nõue koolipsühholoogile:

- C1 tase.

Keeleoskuse nõue koolijuhile, tema asetäitjatele ja õppejuhile:

- C1 tase

Eesti keele oskuse nõuet ei kohaldata Eestis tähtajaliselt töötavale väliseksperdile või välisspetsialistile.

4.2. Eesti keele oskuse tõendamine

Eesti keele oskuse tõendamise võimalused:

- **eesti keele tasemeeksami** sooritamine. Vastavaid eksameid koostab ja korraldab Haridus- ja Noorteamet (harno.ee/eesti-keele-tasemeeksamid). Eksami sooritamise järel väljastatakse tasemetunnistus;
- **põhiharidus, keskkaridus või kõrgharidus on omandatud eesti keeles;**
- B2-taseme keeleoskust tõendab **eesti keele kui teise keele riigikeeleeksami** sooritamisel antud eesti keele tasemeeksami tunnistus.

Enne 1. juulit 2008. a väljastatud eesti keele tasemetunnistused loetakse vastavaks järgmiselt:

- Algtaseme keeleoskuse tunnistus vastab B1-taseme tunnistusele;
- Kesktaseme keeleoskuse tunnistus vastab B2-taseme tunnistusele;
- Kõrgtaseme keeleoskuse tunnistus vastab C1-taseme tunnistusele.

Enne 1. juulit 1999.a väljastatud tööalase keeleoskuse kategooriatunnistust arvestatakse keeleoskuse nõude täitmist tõendava dokumendina isiku puhul, kelle keeleoskus on tööandja hinnangul piisav vastaval töö- või ametikohal töötamiseks. Tööandjal on hinnangu saamiseks õigus pöörduda Haridus- ja Noorteameti poole keeleoskuse piisavuse kohta teabe saamiseks.